

HAKUCESSA TOIMINTAMALLIT JAKOON -muistio

Aika: 22.10.2014 kello 9.30 – 15.30

Paikka: Kemijärvi

Läsnä: **Etelä-Lappi**
Salme Vaarala
Virpi Piira
Taina Ranua
Sirpa Illikainen
Lea Lahtela

Itä-Lappi
Rauni Keskitalo
Niina Leskisenoja
Kirsi Saari
Marika Tuovinen
Riitta Kostamo
Pertti Virta
Pirkko Hyvärinen
Erja Konttaniemi
Nina Peronius
Vuokko Lahtela

”Hakusessa toimintamallit jakoon”- päivä alkoi 9.30 aamukahvilla ja tutustumisella Kemijärven mielenterveyskuntoutujien avokuntoutusyksikköön Metsämiehentie 3. Kello 10.45 siirryttiin Toimintapäiville Rinnentie 1, jossa A-Killan työntekijä Leena Mustalampi kertoi Toimintapäivien toiminnasta, jota toteutetaan yhteistyössä Kemijärven kaupungin kanssa siten, että toinen työntekijä on kaupungin palkkaama sekä esitteli tilat ja toiminnot. Lounas syötiin myös Toimintapäivillä, jonka jälkeen siirryttiin Sairaala Lapponiaan. Johtaja Pertti Virta esitteli Kemijärven Perhe- ja mielenterveysklinikan toimintaa ja Kemijärven päihde- ja mielenterveyspalveluja jonka jälkeen siirryttiin pilottien esittelyyn ja niistä keskusteluun. Kehittäjätyöntekijä esitteli pilotin ja kyseisen kunnan työntekijä täydensi esitystä kertomalla käytännön kokemuksia.

1) Pelkosenniemen ja Savukosken pilotit: Toimintatorstai ja Toimintailtapäivä

Kerran viikossa neljän tunnin ajan pidettävää toimintaa kaikkein vaikeimmin erilaisiin toimintoihin mukaan tuleville päihteiden käyttäjille kokeiltiin neljänä kertana kevään 2014 aikana sekä Pelkosenniemellä että Kemijärvellä. Toimintaa suunnittelivat kunnan toimijat yhdessä

kehittäjätyöntekijän kanssa ja tiedotetta toiminnasta jaettiin ilmoitustauluille sekä suoraan mahdolliselle asiakaskunnalle mm. kotipalvelun kautta. Ensimmäisellä tapaamiskerralla keskusteltiin toiminnasta ja tulevien kertojen ohjelmasta asiakkaiden kanssa ja toiminta oli toiminnallista ja aktivoivaa. Tarjolla oli aina vähintään kahvia ja pullaa. Pelkosenniemiellä osallistujamäärä jäi vähäiseksi eikä toimintaa tässä muodossa voitu jatkaa Pelkosenniemiellä. Savukoskella toiminta jatkuu lokakuussa 2014, toimintaa tulee kehittää.

Keskustelussa pohdittiin syitä miksi ei tavoitettu kävijöitä ja koostettiin pienimuotoisen toiminnan aloittamisen ohjepakettia:

Kuinka perustetaan matalan kynnyksen tapaamispaikka päihdeongelmallisille/kerran viikossa/kunnan koordinoima

- Oman paikkakunnan mahdollista asiakaskuntaa tulisi etukäteen arvioida: Paljonko tapaamistoiminnasta hyötyviä olisi? Missä he asuvat? Pääsisivätkö he yleensä paikalle? Kokoontuvatko jo jonnekin? Onko jo tarjolla muuta toimintaa, jota voisi laajentaa em. asiakasryhmään?
- Missä toiminta voitaisiin toteuttaa? Onko tila esteetön? Mitä toimintoja se mahdollistaa? Onko tilaa myös kahdenkeskiseen jutteluun? Mitä tarjoiluja se mahdollistaa? (vain termarikahvit? Tuotu ruoka? Ruuanlaitto? Peseytyminen? Pyykinpesu?) Varmista tilan sallitut käyttömuodot sekä terveystarkastajan kanta toimintaan.
- Kerätkää mahdollisimman laaja yhteistyöverkosto, jotta vetäjiä voi vaihdella, eikä toiminta tule liian raskaaksi yksittäiselle henkilölle. Sosiaalitoimi, terveystoimi, mielenterveyshuolto, päihdetyö, etsivä nuorisotoimi, järjestöt jne. Löytyykö mukaan kokemusasiantuntijoita? Tehkää lista vuoroista ja varmistakaa varahenkilöt? Yksin ei koskaan ole hyvä olla, aina vähintään työpari.
- Sopikaa riittävän pitkä kokeilu-aika. Jos yhdellä kertaa ei tulekaan ketään, kannattaako toiminta heti lopettaa?
- Miettikää sisältö ja rakenne alustavasti, mutta ei liian tiukasti: asiakkaita kannattaa kuulla ja toimia heidän toiveidensa pohjalta.
- Aamupala/kahvi tai lounas on tärkeä osa. Mistä se hankitaan? Kuka siitä vastaa? Kuka maksaa? Peritäänkö asiakkailta hinta? mitä on mahdollista tehdä tilassa?
- Mikä paikalle/toiminnalle nimeksi? Kuka tekee esitteet ja tiedotteet? Minne niitä jaetaan? Olisiko lehdistö/paikallisradio kiinnostunut?
  - Paikalle myönteinen nimi ja esitteestä tulee ilmetä kohderyhmä, esim. "Aamutupa. Matalan kynnyksen päihdehuollon kohtaamispaikka aikuisille." tai vaikka "Aikuisten olohuone kaikille kuntalaisille"
  - Kaikille avointa, maksutonta, tule selvin päin sellaisena kuin olet
  - Kuka toimintaa järjestää, keneen voi ottaa yhteyttä lisätietoja tarvittaessa

- Suoraan markkinointiin tulee panostaa ja sitä tulee tehdä pitemmän aikaa, ei vain ihan alussa
  - Parasta henkilökohtainen kontakti ihmiseen ja sen jälkeen pyydetään toimintaan mukaan ja jopa haetaan asiakas mukaan tapaamiseen
- Sisällön on hyvä vaihdella ja olla toiminnallistakin, ei vain juttelua ja kahvinjuontia
  - vertaistuki
  - vetäjä eri ammattiryhmistä => vaikuttaa sisältöön
  - Tasa-arvoinen ja lämmin tunnelma tärkeä: kaikki osallistujat samalla viivalla
- Seuranta ja arviointia heti alusta alkaen
  - julkisesti esim. vihko, johon osallistujien etunimet ja pvm
  - samaan vihkoon lyhyesti, mitä on tehty tai tapahtunut
  - asiakkailta lupa lisätä vihkoon tunnelmiaan
  - kun toiminta vakiintuu, on hyvä pitää silloin tällöin asiakkaiden kanssa arviointi- ja kehittämispalavereja
  - työntekijöiden säännölliset seuranta- ja purkupalaverit tärkeitä myös

2) Sallan pilotti "Sallan toimiva yhteistyöverkosto"

Sallassa aloitettiin syyskuussa 2013 kokoamaan toimivaa yhteistyöverkosta mielenterveys- ja päihdeasioiden tiimoilta. Taustalla oli tarve saada aikaan yhtenäisiä toimintakäytäntöjä sekä tunnistaa eri puolella kuntaa päihdeasioita kohtaavat toimijat ja haasteet. Ryhmä rakentui hitaasti mm. työntekijävaihdosten vuoksi. Ryhmä toimii tällä hetkellä hankkeen tukitiiminä ja yhtenä päihdehoitajan yhteistyöverkostonä.

Mitä on saatu aikaan:

- Yhteistyö terveyskeskuksen kanssa kunnan sisällä on saatu toimivammaksi.
- päihdetyöntekijä kokee työryhmän tärkeäksi koska työryhmästä saadaan monen alan asiantuntijoiden näkemykset asioihin ja näin yhdessä kehitetään päihdetyötä
- monialainen työryhmä levittää päihdetietoutta ympäriinsä: päihdetyö on kaikkien työtä
- työryhmä on hyvä olla olemassa, koska työntekijät vaihtuu, mutta työryhmä pysyy.
- työryhmä on tässä vaiheessa sosiaali- ja terveysjohtajan asettama

Keskustelussa nousi esille se, kuinka haasteellista ryhmän toiminta on, jos sille ei löydy tukea ylempältä taholta ja jos siitä jää pois osa tärkeistä toimijoista. Työryhmiä ja tiimejä on kunnissa nykyään niin paljon, että harkintaa perustamisessa tulee käyttää, mutta toisaalta toimiva työryhmä tukee työntekijöitä heidän työssään.

3) Kemijärven pilotti "Avo- ja osastokatkaisuohteet ajan tasalle"

Kemijärvellä on aiemmin toteutettu alkoholin avokatkaisua, mutta hankkeen aikana todettiin, että ohjeistus tarvitsee päivityksen sekä laajemman näkökulman. On tarpeellista saada ajantasainen ohjeistus, jotta avokatkaisua voitaisiin toteuttaa mahdollisimman turvallisesti. Rovaniemellä on tehty ohjeistus, jonka mukaan päivitetään Kemijärven ohjetta. Mukaan liitetään myös kirjallinen ohje osastokatkaisusta. Tällä hetkellä ohjeistus on johtavan tk-lääkärin kommentoitavana.

Avoimna olevia kysymyksiä:

- miten seurataan ja arvioidaan pilotin toimivuutta
- miten viedään ohjeistus käytäntöön lääkäreille ja osastoille -> osastotunnit???
- miten huomioidaan eri ikäryhmien erilaiset tarpeet ja sekakäyttäjät?

Keskustelussa nousi esille se, ettei avokatkaisua ole enää läheskään aiempia määriä. Työntekijöiden mielestä katkaisuun tulevat ovat nykyään niin heikossa kunnossa, ettei avokatkaisua voi ajatellakaan. Toisaalta useat alkoholinkäyttäjät käyttävän alkoholin lisäksi jo muihin syihin saatuja rauhoittavia lääkkeitä, joten ovat tosiasiaa sekä lääke- että alkoholiriippuvuusongelmissa. Näin ollen ei avokatkaisua voida ajatellakaan. Tiedetäänkö avokatkaisun mahdollisuudesta riittävästi? Osaavatko oikeat henkilöt hakea avokatkaisua?